

Korona Salgınında İnternet Teknolojileri Olmasaydı Ne Olurdu?

Fusun Sarp Nebil - *turk-internet.com* Yayın Yönetmeni

fusun@nebil.com

1 918'de dünyayı saran ve ismine "İspanyol Gribi" denilen salgının 50 ila 100 milyon arasında insan öldürdüğü kaydediliyor. Dünyanın nüfusu o tarihte 1,7 milyarmış. Yani bu hespla her 20 ya da 30 kişiden birisi bu salgında ölmüş. Yani bugünkü Corona ile karşılaştırıldığında 220-430 milyon insanın ölmesi anlamına geliyor bu.

Korona Virüs epeyce can alıyor ama İspanyol Gribinde olduğu gibi olmayacak. Bunun temel nedeni ise; İNTERNET TEKNOLOJİLERİ !!!

İnternet Teknolojileri Hayatımızı Sürdürülebilir Kılıyor

Corona Virüsü hayatımızın her alanını kaplıyor. Evlere kapandık. Şikayetçiyiz. Ama farkında mısınız, eve kapananlar hayatlarını başka boyutta olsa da yine de halen sürdürebiliyor. Bunu sağlayan ise internet teknolojileri.

Bakın gündelik hayatımızda neleri internet sayesinde evden (dışarı çıkmadan) sürdürebiliyoruz;

1. Çocuklarımızı ilk hafta evlerde internet sayesinde oyaladık, dışarı çıkmalarını engelledik (bilgisayar oyunları sayesinde)
2. Sonra da, okullarına başka bir boyutta da olsa devam etme olanağı buldular (uzaktan eğitim)
3. Aynı evde yaşamadığımız aile fertlerimizle ve arkadaşlarımızla, başka şehir ya da ülkede bile olsa temastayız (Whatsapp - Skype benzeri anlık mesajlaşma uygulamaları)

4. Dışarı çıkmadan alışveriş etmeye devam ediyoruz (e-Ticaret)
5. Dışarı çıkmadan varsa ödemelerinizi yapabiliyoruz (online banka şubelerinden)
6. Bazılarımız işini yine dışarı çıkmadan yapabiliyor (kurumsal yazılımlar ve video konferanslarla)
7. Ödemelerimizi kredi kartları ile yapıyoruz - el değmeden
8. Ya da temassız ödeme yapıyoruz
9. Evde kalanlar arttıkça, çalışmak zorunda kalanlar da daha az bulaşma riski ile karşılaşılıyor (internet sayesinde)
10. En ÖNEMLİSİ bilgi alabiliyoruz. Her an ihtiyacımız olan her şeyden haberimiz oluyor (bu salgınla ilgili haber de olabilir, ekmek yapımına dair bir video da)

Bunların bir kısmına "ama.." diye başlayan bazı eleştiriler getirebilirsiniz. Amalarınız teknolojinin kendisi ile ilgili olmaz, o teknolojinin zamanında gerektiği gibi geliştirilmemiş olması ile ilgili olur. Anlayacağınız, şu anda şikayetçi olsanız da, hayatınızı "**SÜRDÜREBİLİYORSUNUZ**". Çünkü internet var. Hayatlarımızı bir şekilde organize edebildik ve hayatımıza olabildiğince kaldığımız yerden devam edebiliyoruz.

Eğer bugün hayatımızda internet olmasaydı, bunları ya yapamayacaktık ya da dışarıya daha fazla çıkarak, bulaşma sayısının artması pahasına yapacaktık. Şu anda dışarıda çalışmak zorunda kalan insan sayısını ne kadar azaltırsak, salgın o kadar çabuk kontrol altına alınabilir.

Yani teknoloji sayesinde neler olduğunu takip ediyor, daha az dışarı çıkıyor, çıktığımızda korunuyor, çıkanların (çalışanların) korunması için gerekli önlemleri alabiliyor, hayatımızı sürdürüyor, bilgilerimizi tazeliyoruz. Bunlar olmasa 1918'deki İspanyol Gribinde olduğu gibi 50-100 milyon kişiyi (hatta bir iddiaya göre 220-430 milyon kişiyi) tehdit eden bir durum olabilir miydi? Kimbilir ama muhtemelen daha çok kişiyi kaybederdik?

Haberleşme için Önlem Açıklandı mı?

Hükümet, Korona Virüs krizine ilişkin olarak ekonomistlerin büyüklüğünü "100 milyar TL"lik diye tahmin ettikleri bir önlem paketi açıkladı [1]. Sonra başka önlemler açıkladı. Ama bunların tamamında "Haberleşme" sektörüne yönelik bir şey yok.

Korona Virüs salgını yükselirken ve sürerken, önemli bir konu "Haberleşmenin Ayakta Tutulması". Bunun için **Ulaştırma Bakanlığı**'na ve **BTK**'ya büyük görevler düşüyor. Eylül İstanbul depreminde başarısız oldular. Virüs olayı da bir acil durumdur. Bari bu sefer durumu yönetsinler. Aktif önlem alsınlar. Çünkü bu kurumlar vatandaşların anayasal hakkı olan "Haberleşme Hakkı"nı sürdürebilmek ve kolaylaştırmak için kuruldu. Maaşlarını, arabalarını, oturdukları binalarını, katıldıkları konferansları da biz telefon konuşmalarımızdan finanse ediyoruz.

Ulaştırma Bakanlığı ve Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) kriz geçtikten sonra "görevini yapmamış" durumuna düşmemek için şimdiden bu konuları ele almalı ve sektöre yönelik önlemleri açıklamalıdır.

Evrensel Hizmet Fonu Nedir?

Tüm dünyada, devlet telekom tekellerinin özelleştirmeye başladığı 1990-2010 aralığında, özel firmaların kârlılık görmediği bölgelere götürmeyeceği hizmetleri telafi etmek için "Evrensel Hizmet Fonu (Universal Service Fund)" kuruldu.

Bu fon, bizzat sektörün kendi gelirlerinden belli bir yüzde ile kesilen bir para ile oluşturulur. Dolayısıyla bu tür "kriz anlarında" geri verilmesi de gayet normal olmalıdır.

Nitekim bakın eğer BTK'nın ABD eşdeğeri olan FCC sayfalarına bakılırsa "Evrensel Hizmet Fonu" şunlar yazıyor [2];

1996 Telekomünikasyon Yasası öncesinde, Evrensel Hizmet Fonu (USF), şehirlerarası uzun mesafe taşıyıcılarının telefon hizmetini düşük gelirli hane halklarına ve yüksek maliyetli alanlara sübvans etmek için değerlendirildiği bir mekanizma olarak işlemiştir. 1934 tarihli İletişim Yasası, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki tüm kişilerin, makul ücretlerle yeterli olanaklarla hızlı, verimli, ülke çapında iletişim hizmetine erişebileceğini belirtti.

1996 Telekomünikasyon Yasası, evrensel hizmetin geleneksel tanımını genişletti - uygun fiyatlı, ülke çapında telefon hizmeti, kırsal sağlık hizmetleri sağlayıcıları ile uygun okullar ve kütüphaneleri de kapsayacak şekilde genişletti. Bugün, FCC dört mekanizma ile evrensel hizmet desteği sunmaktadır:

1. Yüksek Maliyetli Destek Mekanizması, yüksek maliyetli alanlara hizmet veren belirli nitelikli telefon şirketlerine destek sağlar ve böylece bu bölgelerin sakinleri için telefon hizmetini uygun hale getirir.

2. Düşük Gelir Destek Mekanizması, düşük gelirli müşterilere aylık telefon ücretleri ve telefon hizmetini başlatmak için bağlantı ücretleri ödemeye yardımcı olarak yardımcı olur.

3. Kırsal Sağlık Destek Mekanizması, kırsal sağlık hizmeti sağlayıcılarının, telekomünikasyon hizmetleri için şehirdeki benzerlerine benzer ücretler ödemesine olanak tanıyarak tele sağlık hizmetlerini uygun fiyatlı hale getirmektedir.

4. Halk arasında "E-Rate" olarak bilinen Okullar ve Kütüphaneler Destek Mekanizması, telekomünikasyon hizmetleri (örneğin, yerel ve uzun mesafeli arama, yüksek hızlı hatlar), İnternet erişimi ve dahili bağlantıları (bu hizmetleri sağlayan ekipman) uygun okullar ve kütüphaneler.

Yıllar İtibariyle Evrensel Hizmet Gelirleri:	
YILLAR	GELİRLER
2006	436.283.043
2007	447.115.967
2008	527.428.871
2009	569.514.818
2010	561.127.784
2011	582.441.118
2012	677.742.718
2013	713.875.030
2014	833.738.516
2015	892.466.744
2016	1.089.356.519
2017	1.088.574.822
2018	1.230.845.524
T O P L A M	9.650.511.474

Evrensel Hizmet Fonu Şimdi Görev Yapmalıdır

Gördüğümüz gibi ABD'de bu fon, hem işletmecileri, hem de kullanıcıları desteklemek için kullanılan bir fonksiyona sahip.

Ülkemizde "Evrensel Hizmet Fonu" Türk Telekom özelleştirmesi sırasında 2005'te düzenlendi [3]. 2007'de ise kendine özel kanunu çıkarıldı[4]. Bu kanun çerçevesinde "Evrensel Hizmet Fonunu", cezalardan, ruhsat ücretlerinden ve kurum gelirlerinden belli oranlarda alır. Bir fikir vermesi için, önceki yıllarda oluşan gelirleri yukarıda görüyorsunuz;

Ulaştırma Bakanlığı tarafından operatörlerin verdiği farklı telekom hizmetlerinden ve cezalardan alınan %1-2-20 gibi oranlarla hesaplanan "Evrensel Hizmet Fonu (EHF)" 2019 hariç (o da 1,3-1,4 olmuştur) nominal rakamla 9,6 milyar TL civarı bir fon oluşturmuş durumda (\$ ya

da enflasyonla bakılırsa bugünkü parayla 20 milyar TL gibi de alınabilir).

Bu evrensel fon şu ana kadar ilgili ve ilgisiz bir kaç yere harcandı [5]. Ama tamamının harcanmadığı biliniyor. Gerçi 2 kere 1000+’şar küsür baz istasyonu için [6] ve bir kaç kere alakasız yerlere (Ulaştırma Bakanlığına PC alımı ya da Gökçeada Vapurunun bir dönem yakıt ve personel giderleri duyularımız var) harcanmışlığı var. Ama yine de buradan telekom sektörüne bir destek çıkılabilir.

Şimdi bu evrensel fonu devlet, operatörlerin kaybet-tikleri kurumsal müşterileri, yaklaşan kredi ve diğer borçları ve masrafları, mümkünse yeni yatırım için geri tahsis etmelidir. İlâveten de bu yılın evrensel hizmet fonunu da tahsil etmemelidir.

Bunu hem operatörlerin, hem de onlardan hizmet alan bireysel ve kurumsal kullanıcıların haberleşmelerinin sağlığı açısından temin etmelidir.

BTK Bu sene Sektörden Aldığı Katkı Payını 1/10’a İndirsin

BTK ayrıca bu sene için ileriye sunduğu 5,3 milyar TL’lik [7] bütçesini de %10’a indirmelidir. Bildiğiniz gibi BTK bu bütçe için devletten tek kuruluş almamaktadır. Aksine bir vergi tahsildarı gibi çalışıp, aldığı paranın kendisi için gerekenden artanını devlete aktarmaktadır.

2020 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İÇMALI										
(III) SAYILI CETVEL - DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR										
(EKONOMİK SINIFLANDIRMA)										
TL										
KURUMLAR	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFERLER	SERMAYE GİDERLERİ	SERMAYE TRANSFERLERİ	BORÇ VERME	YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU	93.845.000	12.987.000	42.000.000	0	14.973.000	14.077.000	0	0	0	177.882.000
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU	181.329.000	22.538.000	82.054.000	0	5.097.361.000	151.718.000	0	0	0	5.535.000.000
SERMAYE PİYASASI KURULU	112.424.000	12.105.000	32.521.000	0	156.850.000	7.100.000	0	0	0	321.000.000
BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU	274.386.000	43.440.000	52.704.000	0	84.230.000	346.740.000	0	0	0	801.500.000
ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	100.285.000	13.395.000	154.437.000	0	13.620.000	47.600.000	0	0	0	329.337.000
KAPU İHALE KURUMU	54.251.000	7.127.000	28.562.000	0	6.065.000	3.995.000	0	0	0	100.000.000
REKABET KURUMU	69.695.000	8.402.000	16.433.000	0	11.300.000	9.920.000	0	0	0	115.750.000
KAPU GÖZETİMİ, MUHASABE VE DENETİM STANDARTLARI KURUMU	23.365.000	2.938.000	15.938.000	0	1.968.000	5.500.000	0	0	0	49.709.000
KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU	20.450.000	2.810.000	16.923.000	0	400.000	5.800.000	0	0	0	46.383.000
NÜKLEER DÜZENLEME KURUMU	19.902.000	9.179.000	31.408.000	0	3.900.000	82.500.000	0	250.000	0	147.139.000
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR TOPLAMI	949.932.000	134.921.000	472.880.000	0	5.390.667.000	674.950.000	0	250.000	0	7.623.700.000

Ülkede 10 tane üst kurul vardır ve 2020 bütçeleri yukarıdaki tablodan da göreceğiniz üzere 7,6 milyar TL’dir. BTK’nın rakamı ise 5,3 ile kendi dışındaki 9 üst kurulun toplam bütçesinin 2,5 katıdır.

57. Hükümet zamanında kurulan BTK, telekom sektörünü düzenlerken “regulatory capture” yani politika tarafından etki altına alınmış olmasının diye, bütçesini

sektörden alır şekilde planlanmıştı. Yani ÖZERK kalması için kendi maaşları, temsil masrafları vs için telekom sektöründen para alacak şekilde oluşturulmuştu. Ama zaman içinde bu para bir gizli vergiye, BTK da vergi tahsildarına dönüştü.

BTK halen, telekom operatörlerinden (kullanıcılardan aldığı vergiler de ayrı) şu katkı paylarını alıyor ve yukarıda bahsettiğimiz 5,3 milyar TL’lik bütçeyi oluşturuyor;

- Kurum Katkı Payı
- Frekans Kullanım Hakkı ve Numara Kullanım Hakkı Ücretleri
- İdari Para Cezaları

Oysa 2019 yılındaki duruma bakarsak, topladığı 4,7 milyar TL’nin 300 milyonunu kendi için harcıyıp, geri kalan 4,4 milyar TL’sini devlete vermiş. Avrupa Birliği’nin üyelik uyum raporlarında bu durum eleştirilerek, BTK’nın sadece kendi masrafları kadar para alması gerektiğine işaret ediliyor.

Oysa BTK bunu yapmayarak, sektörün üzerinde bir baskı yaratıyor ve biz bunu “yatırım yapılmamış altyapı” olarak yaşıyoruz.

İşte bu sene BTK bu rakamı nisan ayında ve haziran ayında almasın, ancak kendi masrafları kadar para alsın ve operatörleri biraz rahatlasın. Bu haberleşme masraflarının da düşmesine, halkın daha ucuz internet ve haberleşme ödemesine ve belki bir miktar yatırım yapılmasına yol verebilir.

BTK her sene aldığı katkı paylarını 1/10 düzeyine indirerek, ihmal edilen altyapının düzeltilmesine ve özellikle gelir düzeyi düşük kitlenin internetinin finanse edilmesine olanak vermelidir.

[1] Erdoğan Koronavirüs’e karşı önlemleri açıkladı: Lise ve üniversiteye giriş sınav tarihleri ertelenebilir; 65 yaş ve üstü kişilere ücretsiz maske ve kolonya dağıtılacak

[2] FCC Universal Service Fund

[3] Yıldırım: Gerekirse Halka Arz Dedi

[4] Evrensel Hizmet Fonu

[5] Gerçekleşen Evrensel Hizmet Projeleri Nelerdir?

[6] İhaleyi Kazanan Türk Telekom ve Vodafone, 1.472 Yerleşim Yeri Baz İstasyonu Kuracak

